

mostoha s az elmélyedő kutatás számára oly kedvezőtlen viszonyai között is alkotott s hozzájárult az emberiség szellemi kincseinek gyarapításához.

Kár, hogy e tartalmas és rendszeres munka nincs képekkel, vázlatrajzokkal kiegészítve, ami ugyan az előállítás költségeit lényegesen drágította volna, de ilyen célú könyvektől elvárható.

Esetleges új kiadás számára megemlíthetjük, hogy az egyes dolgozatok tévesen szén-savat említenek olyan esetekben, amikor tulajdonképpen széndioxidról van szó. A széndioxidot (CO_2) sokan tévesen nevezik szén-savnak, aminek pedig a H_2CO_3 összetételű vegyület felel meg. A 176. oldalon ezt olvashatjuk: „Az ón előállítása a cinóber pörkölésével kezdődik.“ A cinóber (cinnabarit) a higany érce, belőle ón nem állítható elő! Valószínű sajtóhiba ez, mert ezen az oldalon a higanyról van szó.

Valószínű szintén véletlen folytán kimaradt az „Egyéb ipari fémek“ c. fejezetből a cink ismertetése, melynek gyakorlati alkalmazása (ötvözetek) elég fontos.

A könyv második része a légszükségesebb közgazdasági ismereteket tárgyalja ugyan azzal az alapossággal, mint az első részben. Fejezetei a korszerű közgazdaságtudomány rendszerében, a mai gazdasági élet kereteit, formáit tárja fel.

Szerencsésnek mondható ez a társítása a vegyipari ismereteknek a gazdaság jellemző vonásait tárgyaló ismeretekkel, mert így látjuk azt mi hogyan készül s velük hogyan kell az egyéni és nemzeti vagyon gyarapítása érdekében gazdálkodni.

Bár ez az értékes munka a népiskolai tanító kartársakhoz szól bevezetésében, a legmelegebben ajánlhatjuk mindazoknak, akik a vegytannal és a közgazdasági ismeretek tanításával foglalkoznak. Hiszem, hogy polgári iskolai tanártársaim is örömmel fogadják és sok haszonnal forgatják e munkát, amelynek első (vegytani) része pedagógiai irodalmunkban szinte teljesen egyedülálló.

Vegyük és forgassuk hát szeretettel, hogy a legjobb módszer a biztos tárgyi tudás világánál a sokból „... biztos kézzel kiragadjassuk“ azt a keveset, ami a gyermekekre tartozik.“

Megyeri János.

Iskolai szakkifejezések magyar—német szótára. Szerkesztette: *Dr. Lux Gyula, Dr. Uherkovich Gábor és Bölcsőházi Árpád* közreműködésével. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942. Ára 2.40 P. 200 lap.)

A szótár az 1941-ben megjelent „Népiskolai szakkifejezések magyar—német szótára“ c. munkának második, bővített kiadása. A pedagógiai szakkifejezések után szaktárgyak szerint csoportosítva a népiskola és a középfokú iskolák tantárgyainak fontosabb szókészletét, majd a legfontosabb katonai műszókat öleli fel. A legtöbb tantárgy szókészletét csoportokba, vagy még alcsoportokba is beosztva veszi fel. Így pl. a fizikai kifejezéseket a mechanika, a hangtan, a fénytán, a hőtán, az elektromosság, a mágnesség szerint csoportosítja. Az állattan szakkifejezéseit a következőképpen csoportosítja: I. állattípusok (cserebogár, csiga, káposztalepke, kutya, ló, stb.), II. az állatok rendszere (gerincesek, izettlábúak, stb.), III. általános állattan (sejt- és szövettan, örökléstan, származástan, állatföldrajz). A kisebb csoportokon belül is abc-sorrendben következnek a szavak, kivéve a beszéd- és

értelemgyakorlatok kifejezései. Az utóbbiak tárgycsoportok (a család, állatcsaládok, a kert, az időjárás, stb) szerint elkülönítve úgy vannak felvéve, hogy a rokon kifejezések egymás után következnek. Az egész szótár beosztása olyan, hogy az összetartozó kifejezések nincsenek mesze egymástól, ami a szótár használatát nagyon megkönnyíti. Mindazek a tanítók és tanárok, akik német nyelvű iskolákban tanítanak, igen nagy hasznot vehetik, különösen ma, amikor német nyelvű tankönyvekhez jutni majdnem lehetetlen.

Krix Márton.

Aldobolyi Nagy Miklós dr.: A Zsitvaszög tájnépesedése. Budapest, 1942. 101 oldal.

A világot dúló, de elsősorban Európát alakító küzdelemben ma főképp áldozatokkal, a jövőben fokozott belső munkával válik érdemessé a magyar nemzet az eljövendő szebb és nagyobb hivatások betöltésére. Ma erőink legnagyobb kifejtésére, a jövőben a magunk megismerésén nyugvó tervszerű és a földrajzi viszonyokban gyökerező szociális, gazdasági építőmunkára van szükségünk. *Aldobolyi Nagy Miklós* máris részt vállalt a modern ország- és nemzetismeret elvégzendő nagy munkájából. Ez a könyv határozottan kialakított köve a magyarságismereten nyugvó országépítésnek. Példa arra, hogyan lehet megrajzolni egy zárt tájban az embert — ebből a célból minden más tényezőnek fölérendelve — a mult számbavételével, hogy a földrajzi és történelmi erők viszonyából és más körülményekből megjelöljük a fejlődés és fejlesztés irányait s a velük kapcsolatos — főleg gazdaságpolitikai tennivalókat.

Szerző e munkájában a népesedésből, az emberszám alakulásának történelmi és területi folyamatából indul ki, sok eredetiséget mutató módszereit — melyet irányításnak is szánt — és mondanivalóit ehhez szabja. A terület azonban nem lehet egyetlen, valamint más tényező sem lehet egyetlen alap a népszám alakításában. Elveti Malthus elveit, mert az összefüggéseknek szinte kibogozhatatlan hálózata alakítja a lélekszámot. Így lesz nála a népszám száraz statisztika helyett *valóságos életrajz*. A népszám alakításában fontos szerepet játszik az adott milió, a táj, a maga összes tényezőivel, érvényét semmi más szempont mellett nem tartja elhanyagolhatónak. Ebből adódik a munka módszere, de a nehézsége is. De a megoldásra lelkesítő erők sem kicsik, mert — mint mondja — „*magyarról, szülőföldről, testvérről van szó, s a kettő együttes életének olyan sorsáról, amit nemzetnevelőink és hőseink, költőink és történelmünk, a kor, melyben élünk és lelkünk szava, mely aggdóán szólal meg, egyaránt veszélyeztetettnek tanít.*“ E gondolattól élesztett nemes lelkesedéssel végezte el szerző kutatásait és összegezte személyes élményeit.

Legelőbb az ember életterét, a Zsitvaszög *tájéképét* rajzolja meg. Ebbe: a víznek és a felszínnek ad döntő jelentőséget. Ebbe a nyerstájba állítja be az embert s tovább e két tényezőt együtt vizsgálja, amint együtt élnek, ahogy egymás sorsát munkálják s egymás viszonyában változnak, átalakulnak, fejlődnek, vagy visszaesnek, mindig kapcsolataikban, területi és időbeli eseményeikben. A földrajz és történelem együttélését (politikai és gazdasági kapcsolatokkal), a magyar nemzettestet egyik hajtásának sorsfejlődését vetíti előnk. Szerves és genetikus módszerrel ábrázolja az ősi életalakulást, figye-